

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา งานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

Public Participation in Organizing Cultural Tourism Events: Case Study of So Remembrance Festival, Kusuman District, Sakon Nakhon Province

วรมธ ยอดบุญ¹, วีระวัตร ใจทัศน์²

Worameta Yodboon¹, Theerawat Jaitad²

Received: 30 March 2024

Revised: 05 August 2024

Accepted: 19 September 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และ (3) เพื่อให้แนวทางและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครั้งต่อไป โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีเทคนิควิจัยที่สำคัญ ได้แก่ การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน

ผลการศึกษาพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก โดยภาครัฐและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยจะเห็นได้จากที่ภาครัฐและภาคประชาชนได้มีการจัดประชุม เพื่อรับฟังปัญหาจากทุกภาคส่วน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยจะเห็นได้จากการจัดประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดงานเทศกาลโล้รำลึกของแต่ละฝ่าย 3) ด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยจะเห็นได้จากแต่ละหน่วยงานมีการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อใช้ในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองชาวไทโส้ การรำบวงสรวงพระอริยวงศา การเดินขบวนวิถีชีวิตชนเผ่าไทโส้ และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผลงาน โดยจะเห็นได้จากหน่วยงานภาครัฐที่มีการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกจากประชาชนที่มาร่วมงาน (2) ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ การติดต่อประสานงานไม่มีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง กิจกรรมภายในงานมีแต่กิจกรรมเดิมๆ การไม่ให้ความสำคัญกับผู้มาแสดงพิธีกรรมภายในงาน (3) ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ทางคณะกรรมการควรวางแผนการเบิกจ่ายงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดงาน 2) การแก้ไขปัญหาในการติดต่อประสานงานที่ไม่เป็นระบบ

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

² คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

¹ Faculty of Liberal Art and Management Science, Kasetsart University, Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus

² Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalermprakiat Sakon Nakhon Province Campus

โดยกำหนดหน้าที่และระเบียบ มีการจัดประชุมเป็นประจำ 3) นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการส่งเสริมกิจกรรม โดยการไลฟ์สด 4) ควรเพิ่มกิจกรรมใหม่ๆ ภายในงาน เช่น การประกวดแข่งขันขบวนสวยงาม โดยมีถ้วยรางวัลพร้อมเงินรางวัล เพื่อดึงดูดให้มีผู้คนเข้ามาร่วมงานมากขึ้น 5) เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ในการจัดงานเทศกาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรพัฒนาเนื้อหาที่น่าสนใจบนเพจ เช่น วิดีโอสร้างสรรค์รูปภาพที่น่าสนใจ และข้อมูลที่ชัดเจนในการจัดงานเทศกาลใส่รัล็ก

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, เทศกาลใส่รัล็ก, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This research has the objective of (1) study public participation in organizing the So Remembrance Festival, Kusuman District, Sakon Nakhon Province; (2) identity problems and obstacles to public participation in organizing the So Remembrance Festival, Kusuman District, Sakon Nakhon Province; and (3) to provide guidelines and suggestions for participation in the next cultural tourism event. This research used qualitative research methods, with important research techniques, including observation and in-depth interviews with 25 key informants.

The results of the study found that (1) public participation in organizing the So Remembrance Festival, the government and citizens participate in all four aspects that are; 1) participation in finding problems and their causes. This can be seen from the government and civil society meetings that have been held to listen to problems from all sectors. 2) participation in planning activities This can be seen from the planning meeting to set up a committee to organize a commemorative festival for each side. 3) Investment and operations. It can be seen that each agency has established a budget to be used in organizing the So Remembrance Festival. The government and private sectors are involved in dressing in traditional Tai So clothing, dancing in worship of Phra Aran Asa, March on the way of life of the Tai So tribe, and 4) Monitoring and evaluating work This can be seen from a government agency that has prepared a satisfaction assessment form for organizing the So Remembrance Festival from the people who attended the event. (2) There are problems and obstacles to public participation in organizing the So Remembrance Festival, such as an insufficient budget. Communication and coordination are not effective. Public relations are not thorough. Activities within the event are just the same old activities, not giving importance to those who come to perform rituals within the event. (3) Recommendations for organizing the next cultural tourism event include; 1) The committee should plan the disbursement of the budget for organizing the event. 2) Solving the problem of unsystematic coordination, by specifying duties and regulations, with regular meetings are held. 3) Bring technology in to help promote activities through live streaming. 4) New activities should be added to the event, such as a beauty parade competition with trophies and cash to

attract more people to attend the event. 5) To increase publicity for organizing the festival, the organizer should develop interesting content on the page, such as creative videos, interesting pictures, and clear information on organizing the So Remembrance Festival.

Keywords: Public participation, So Remembrance Festival, Cultural Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของหลายประเทศทั่วโลก เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวก นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแบบดั้งเดิมของพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ แต่หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้การท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน (TAT REVIEW MAGAZINE, 2561)

ประเทศไทยประกอบด้วยประชากรที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม มีชนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งได้รับการหลอมรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกันด้วยสำนึกรักแผ่นดินเกิดและสำนึกความเป็นประเทศเดียวกัน โดยพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มีประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทโส ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีชนบธรรมเนียมประเพณี

และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีการละเล่นและความเชื่อที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว (คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ, 2566)

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกในจังหวัดสกลนคร เนื่องจากงานเทศกาลโล้รำลึกยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวหมุมมาก และยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น ข้อจำกัดด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ขาดความน่าสนใจและไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก เพื่อเป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดงานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างไร ตลอดจนทั้งให้ข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

3. เพื่อให้แนวทางและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาลโล่รำลึกครั้งต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โกวิทท์ พวงงาม (2545) ซึ่งสรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาว่าควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ การไม่รู้ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาทำให้กิจกรรมที่นำมาดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพ และประชาชนจะไม่เข้าใจความสำคัญของกิจกรรมเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

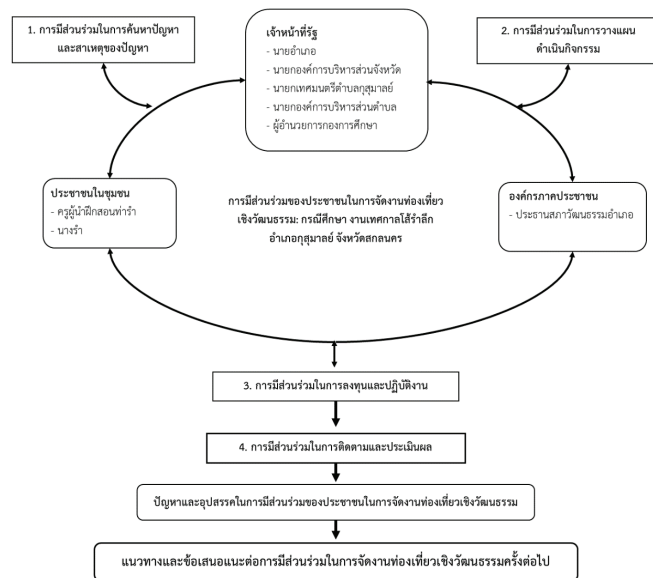
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ เพราะการวางแผนดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ประชาชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานเป็นสิ่งสำคัญ หากไม่มีการติดตามและประเมินผลอาจทำให้ประชาชนไม่ทราบถึงผลลัพธ์ของงานที่ทำ และอาจทำให้กิจกรรมในอนาคตมีความยากลำบาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้อาศัยแนวคิดของโกวิทท์ พวงงาม (2545) มาสร้างกรอบการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล่รำลึก จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการดำเนินการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา งานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต แผ่นพับให้ข้อมูล เอกสารงานวิชาการ บทความทางวิชาการ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยมีพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยคือ เขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลกุสุมาลย์ ตำบลนาโพธิ์ ตำบลนาเพียง ตำบลโพธิ์ไพศาล และตำบลอุ่มจาน ซึ่งเริ่มศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566 จนถึง วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 7 เดือน

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มสัมภาษณ์แบบเจาะจง โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม รวมทั้งหมด 25 คน คือ 1) บุคลากรของที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และบุคลากรของสภาวัฒนธรรมอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 16 คน และ 2) ครูและประชาชนในพื้นที่ จำนวน 9 คน ที่เลือกผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ เพราะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องนั้นๆ ได้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกโดยตรงในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานเพื่อติดต่อขอข้อมูลและขอสัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังสร้างความสนิทสนมกับประชาชนในพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน เช่น การเดินขบวนวิถีชีวิต และการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองของชาวไทโส้ ผู้วิจัยยังปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ตัดสินใจอย่างอิสระในการยินยอมให้ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลและไม่เปิดเผยข้อมูล โดยใช้รหัสแทนชื่อของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการเก็บรักษาข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลบนคอมพิวเตอร์ โดยมีการสร้างรหัสผ่านเพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลรั่วไหล ภายหลังเสร็จสิ้นโครงการเป็นระยะเวลา 1 ปี ผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลทิ้งทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมและกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับข้อมูลจากเอกสารและการสังเกตมาเปรียบเทียบเพื่อดูว่ามีความเหมือนหรือมีความแตกต่างและมีความสอดคล้องกันหรือไม่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานและปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการนำเสนอ

หลังจากนั้นจึงใช้การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบ “สามเส้า” ตามกรอบแนวคิดของสูกางค์ จันทวานิช (2553) โดย

การตรวจสอบเส้าด้านข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร กลุ่มที่ 2 ครูผู้ฝึกสอนด้านการรำและประชาชนในพื้นที่ ส่วนการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการนั้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นการมีส่วนร่วม ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินขบวนวิถีชีวิต การฝึกซ้อมการรำบวงสรวง และการรำบวงสรวง เป็นต้น ส่วนการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยทั้งสองคนได้สลับสับเปลี่ยนกันสัมภาษณ์และสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในงานเทศกาลโล้รำลึกอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอและน่าเชื่อถือสำหรับทำความเข้าใจการมีส่วนร่วมของผู้คนกลุ่มต่างๆ

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ภาครัฐและภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จากแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม ถ้าประชาชนยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานการดำเนินงานต่างๆ ก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะประชาชนจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

จากการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกหลายครั้งที่ผ่านมา ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน ภาครัฐและภาคประชาชนได้มองเห็นถึงปัญหาในการจัดงาน จึงได้มีการจัดประชุมวางแผนการจัดงานและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละตำบล ที่เป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามาเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมาเสนอในที่ประชุม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก

“มีการประชุม โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพราะเราก็เห็นการมีส่วนร่วมอยู่แล้ว เช่น ปีที่แล้วมีปัญหาเรื่องจัดงานช่วงกลางวัน อากาศร้อนตั้งแต่เข้ามาเดินขบวนจนถึงเที่ยง มันก็ร้อนปีนี้เราก็ปรับมาเป็นช่วงค่ำ เพราะจะไม่ได้ตื่นแต่เช้า เดินช่วง 4 โมงเย็น แต่ก็จะมีในเรื่องของคนที่มาร่วมงานจากจังหวัดอื่น พอค่ำแล้วเขาก็จะต้องรีบกลับ” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS03, 2567)

“ประชุมตลอดกับหน่วยงานของนายอำเภอ หน่วยงานในการประชุมก็จะมีโรงเรียน อบต. หน่วยงานในอำเภอ นายกทุกตำบล กำนันทุกตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และสภาวัฒนธรรมทุกตำบลมาร่วมในการประชุมอยู่ที่อำเภอ นายอำเภอเป็นคนวางแนวทางในการจัดงาน นโยบายว่าอยากได้แบบนี้วางรูปแบบ และประชุมย่อยกับเทศบาล โดยนายกเทศมนตรี” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS06, 2567)

“กะพ้อมีชาวบ้านเพื่อนเสนอเข้ามาทางโต ผู้ใหญ่บ้านนี้ละ กะรับฟังไว้ แล้วกะลิเป็นคนเสนอแทนชาวบ้านในที่ประชุม ว่าชาวบ้านเพื่อนเสนอมาแบบนี้ มีปัญหาแหว่น้อยากให้แก้ไข กะลิมีปัญหาเรื่องห้องน้ำบ่อกันเข้านี้ละ ที่เขาบอกมาหลายคน” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GP05, 2567)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม จากแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ประชาชนได้รู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

ในการวางแผนการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก ครั้งที่ 43 มีการจัดประชุมและวางแผนร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ประกอบด้วย นายอำเภอกุสุมาลย์ นายกเทศมนตรีตำบลกุสุมาลย์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ตำบล ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอกุสุมาลย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนตำรวจ ทหาร กำนัน และผู้ใหญ่บ้านที่เป็นตัวแทนประชาชน เข้ามาประชุมวางแผน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก ครั้งที่ 43 ประจำปี 2567

“มีการประชุมวางแผนร่วมกันประมาณ 4-5 ครั้ง ในการวางแผนกับทางอำเภอ อบต.กุสุมาลย์ ก็จะเตรียมตัวให้พร้อมเกี่ยวกับการเข้าร่วม เกี่ยวกับงบประมาณที่จะไปร่วม เกี่ยวกับบุคลากรที่เข้าร่วม เตรียมไว้เรียบร้อยก่อนถึงงานก็ง่าย” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS12, 2567)

“ก็เข้าไปร่วมกับทุกส่วนที่ร่วมประชุมในคณะทำงานเพราะว่าทางเทศบาลถือว่าเป็นแกนหลัก แล้วก็ก็เป็นเจ้าของพื้นที่ในการจัดงานถือว่าเป็นเจ้าภาพหลัก พวกแผนผังในการจัดงานแผนที่ต่างๆ ส่วนมากจะเป็นทางเทศบาลนำเสนอทางคณะทำงาน” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS03, 2567)

“จะมีกรรมการทางอำเภอจะเป็นกรรมการแต่งตั้งกรรมการฝ่ายต่างๆ มีการประชุมกำหนดแผนงานร่วมกัน ทางเทศบาลจะเป็นฝ่ายเลขาคณะเอาร่างของงานแต่ละปีมาตั้ง แล้วก็เสนอในที่ประชุมประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการ ท้องถิ่นทุกแห่ง สภาวัฒนธรรมก็จะมาคุยกัน แบ่งหน้าที่กันเป็นฝ่ายๆ” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS02, 2567)

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน จากแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม แม้

ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนที่สามารถเข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ประชาชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดงาน ของเทศบาลตำบลกุสุมาลย์มีส่วนร่วมในการจัดตั้งงบประมาณในการจัดงานและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดงาน ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ตำบลมีส่วนร่วมในการจัดตั้งงบประมาณ การจัดนิทรรศการบ้านเรือนไทโส้ และภาครัฐตลอดจนภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแต่งกาย การเดินขบวนวิถีชีวิตของชาวไทโส้ การรำบวงสรวง และการแสดงแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทโส้

ภาพที่ 2 การรำบวงสรวง
ที่มา: ผู้วิจัย

“อบจ. มีส่วนร่วมในการสนับสนุน และก็นอกจากนั้นเทศบาลกุสุมาลย์จัดงบประมาณ 4 แสนบาท ในการจัดงานทั้ง 3 วัน และอบต. เทศบาลที่อยู่รอบนอกของอำเภอกุสุมาลย์ อีก 4-5 แห่งก็จัดงบประมาณมาแห่งละ 5 หมื่นบาท จัดในส่วนของตัวเอง” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS01, 2567)

“งบประมาณที่เราร่วมกับสภาวัฒนธรรมตำบลอยู่ที่ 60,000 บาท เพื่อให้กับประชาชนในการร่วมกิจกรรมต่างๆ มีการจัดซุ้มบ้านเรือนไทโส้ มีการแสดงพิธีเหย้าผีฟ้า และร่วมเดินขบวนวิถีชน

เผ่าไทโส้ โดยทางอบต.จะรับผิดชอบการแสดงพิธี
เหยาผีฟ้า” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS16, 2567)

“ชาวบ้านมีส่วนร่วมเยอะ เพราะ เขามี
ความภาคภูมิใจในตัวของเขาและวัฒนธรรม
ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย เวลาพูด เวลาใช้ชีวิต
ทุกคนที่มางานโส้เนี่ยภาคภูมิใจในความเป็นโส้
ของตัวเองต้องการที่จะแสดงศักยภาพถึงความเป็น
เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตัวเอง”
(รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GP06, 2567)

“มีส่วนร่วมในการรื้อบวงสรวง การอนุรักษ์
ทำรำโส้ทั้งบั้งและรูปแบบวิธีการรำจากครูรุ่นเก่า ๆ
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 ที่มีการปรับเปลี่ยนทำรำให้มัน
สอดคล้องกับยุคสมัย ครูได้มารื้อฟื้นและปรับจาก
ทำรำจิตของโส้พะทาย และครูได้มีส่วนร่วมในการ
เผยแพร่ทำรำ” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GP02, 2567)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและ
ประเมินผลงาน จากแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม
ถ้าหากไม่มีการติดตามและประเมินผลอาจทำให้
ประชาชนไม่ทราบถึงผลลัพธ์ของงานที่ทำ และ
อาจทำให้กิจกรรมในอนาคตมีความยากลำบาก

โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครมี
การติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณตาม
ระเบียบข้อบังคับการเบิกจ่ายงบประมาณ ในส่วนของ
เทศบาลตำบลกุสุมาลย์มีการจัดทำแบบสอบถาม
ความพึงพอใจของประชาชน และองค์การบริหาร
ส่วนตำบลทั้ง 5 ตำบล มีการประเมินผล โดยมี
แบบสอบถามความพึงพอใจเวลามีประชามหมู่บ้าน

“ติดตามประเมินผล โดยการเสร็จงาน
แล้วมาคุยกัน คณะกรรมการสรุปงาน ประมาณว่า
งานปีนี้ตรงไหนมันบกพร่อง มีจุดอ่อน เพื่อที่จะได้
ปรับปรุงในปีหน้า การทำงานทุกครั้งจะต้องมีการ
ประเมินผล” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS04, 2567)

“ประเมินเพราะว่าพอจบงาน จะมีการให้
ไปเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ และคุณครูมีแผนที่จะเสนอ

ในปีหน้า ก็ตั้งไว้ว่าอยากประกวดศิลปวัฒนธรรมที่
นอกเหนือจากโส้” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GP02,
2567)

“มีการติดตามประเมินผลการใช้จ่าย
งบประมาณว่าเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับและ
กฎเกณฑ์การเบิกจ่ายงบประมาณ” (รหัสผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ GS10, 2567)

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโส้
รำลึก

1. ด้านงบประมาณแต่ละองค์การบริหาร
ส่วนตำบลมีไม่เพียงพอ ทางเทศบาลไม่มีการจัดตั้ง
งบประมาณเพื่อสนับสนุน การเบิกจ่ายงบประมาณ
มีความซับซ้อนมีหลายขั้นตอน ส่งผลทำให้บาง
หน่วยงานดำเนินงานล่าช้า

“อบต. โปธิไพศาลงบประมาณ จำนวน
50,000 บาท มีการประชุมกันแล้วก็ไม่พอ ปีหน้า
ว่าจะขออีกเป็น 80,000 บาท เราจะดูแลในเรื่อง
ของประชากรที่มาร่วมงาน และในเรื่องของการ
บริหารจัดการในเรื่องของพิธีกรรมต่างๆ ” (รหัสผู้
ให้ข้อมูลสำคัญ GS06, 2567)

“งบประมาณทางอบต. ต่างๆ ที่สังกัดอยู่ใน
อำเภอกุสุมาลย์ รู้สึกว่างบประมาณจำกัด มีปัญหา
เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะกิจกรรมต่าง ๆ
งบประมาณมันน้อย บริหารจัดการยาก” (รหัสผู้ให้
ข้อมูลสำคัญ GS12, 2567)

2. ด้านการติดต่อประสานงานที่ไม่เป็น
ระบบ ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ส่งผล
ทำให้การดำเนินงานบางหน่วยงานเกิดความล่าช้า
เนื่องจากต้องให้นายอำเภอเป็นผู้ประสานงานหลัก
ตามสายการบังคับบัญชา ดังนั้นการติดต่อประสาน
งาน การร้องขอความอนุเคราะห์ ต้องกระทำผ่าน
นายอำเภอ จึงต้องใช้เวลานานพอสมควร

“มีปัญหาต่างๆ ในการจัดงานโล้ คือ การประสานของทางอำเภอกับหน่วยงานราชการที่จะเข้าไปร่วมกิจกรรมไม่เต็มร้อย คือหน่วยงานที่ประสานกันไม่เรียบร้อยเท่าไร” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GS12, 2567)

3. กิจกรรมภายในงานมีแต่กิจกรรมรูปแบบเดิมๆ เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม การแข่งขันโล้ทั้งบั้ง การประกวดธิดาโล้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีทุกปี ทำให้ผู้เข้าร่วมงานสนใจน้อยลง เพราะเป็นกิจกรรมที่มีมาทุกปี

“กิจกรรมในงานมันวันช่วงหลายโหดแล้วกะมีแต่อันเก่าๆ คือทุกปีละ เดียวนี้มันกะเล่นบ่ม่วนมันใช้แบบเปิดเอาบได้เล่นดนตรีสดคือสมัยแต่เก่าเลยบมีไฟค้อยอยากไปเบ็งปานได้ดอก” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GP05, 2567)

4. ไม่ให้ความสำคัญกับคนที่มาแสดงพิธีกรรม เช่น มีการเชิญหมอเหยา มา แต่ไม่ให้ความสำคัญกับหมอเหยาที่มาแสดงพิธีกรรม ปล่อยให้หนังรอกเป็นเวลานานก่อนการแสดง ทำให้หมอเหยาเกิดความไม่พึงพอใจ ไม่อยากเข้าร่วมงานในครั้งถัดไปและรูปแบบประเพณีในปัจจุบันมีการจัดงานไม่เหมือนหลายครั้งที่ผ่านมา

“คนที่ไม่มาร่วม เพราะรู้สึกว่าจะไปก็เท่านั้นคือไปแล้วทำให้เขารู้สึกว่าไม่เห็นความสำคัญ รู้สึกน้อยใจ เหมือนวันเปิดงาน ผู้เฒ่าผู้แก่ เขานั่งรออยู่แต่เจ้านายเดินรอบงานอยู่ ไม่มาดูเขา ไม่ให้ความสำคัญกับเขา รวมถึงนักปราชญ์ชุมชน เชิญเขาไปแต่ไม่ให้ความสำคัญกับเขา เชิญมาแล้วไม่ให้เกียรติเขา” (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ GP01, 2567)

3. แนวทางและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกครั้งต่อไป

1. ทางคณะกรรมการควรวางแผนการเบิกจ่ายงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการจัดงาน ให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนไม่เกิดความล่าช้า เพื่อให้มี

งบประมาณที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการจัดงาน

2. การแก้ไขปัญหาในการติดต่อประสานงานที่ไม่เป็นระบบและขาดความชัดเจนในการกำหนดหน้าที่และระเบียบ สามารถทำได้โดยการดำเนินการตามแนวทาง ประกอบด้วย การกำหนดหน้าที่และระเบียบ สร้างเอกสารที่ระบุหน้าที่และระเบียบของแต่ละฝ่าย, การสร้างช่องทางการสื่อสารที่เป็นระบบ เช่น การประชุมประจำ, การส่งเสริมความร่วมมือ การสร้างช่องทางสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน เช่น การใช้สื่อออนไลน์

3. ควรเพิ่มกิจกรรมใหม่ๆ เช่น การประกวดแข่งขันขบวนแห่ของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล จากเดิมที่เป็นการเดินขบวนวิถีชีวิตธรรมดา มาเป็นการประกวดขบวนสวยงามอลังการ และการประกวดขบวนการแต่งกายที่มีความถูกต้องตามแบบดั้งเดิมของชาวไทยโล้ โดยมีถ้วยรางวัลพร้อมเงินรางวัล จะช่วยให้แต่ละตำบลมีแรงจูงใจในการจัดขบวนให้อลังการหรือมีความสวยงาม และทำให้ขบวนมีความ น่าสนใจดึงดูดให้ผู้คนเข้าร่วมงานมากขึ้น

4. เพื่อลดความไม่พึงพอใจของหมอเหยาที่เข้าร่วมพิธีกรรม ควรมีการตั้งเวลาที่เหมาะสมและประสานงานในการนัดหมาย เพื่อป้องกันการรอนานขณะที่หมอเหยาอยู่ในพื้นที่ เพิ่มช่วงเวลาที่ให้หมอเหยามีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ในงาน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความพึงพอใจทั้งฝ่ายผู้จัดและหมอเหยา

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยภาครัฐและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยจะเห็นได้จากที่ภาครัฐและภาคประชาชนได้มีการจัดประชุม เพื่อรับฟัง

ปัญหาจากทุกภาคส่วน ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยจะเห็นได้จากการจัดประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดงานเทศกาลโล้รำลึกของแต่ละฝ่าย ด้านการลงทุนและปฏิบัติงาน โดยจะเห็นได้จากแต่ละหน่วยงานมีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อมาใช้ในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก ภาครัฐและภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองชาวไทยโล้ การรำบวงสรวงพระอริยธรรมา การเดินขบวนวิถีชีวิตชนเผ่าไทโล้ และด้านการติดตามและประเมินผลงาน โดยจะเห็นได้จาก หน่วยงานภาครัฐที่มีการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก จากประชาชนที่มาร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ อุตสาหการ และ รวิภา ธรรมโชติ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยชนะ สีละมุน สุรวุฒิสายบุตร และ สุเทพ ความรัมย์ (2566) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร้อนทอง ตำบลร้อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ประกอบไปด้วย (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา งานเทศกาลโล้รำลึก อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอต่อ

การจัดงาน การติดต่อประสานงานไม่มีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง กิจกรรมภายในงานมีแต่กิจกรรมเดิมๆ และการไม่ให้ความสำคัญกับผู้มาแสดงพิธีกรรมภายในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรจิตร์ ยนต์ตระกูล สมชาย ลำดวน และ ศาสตรา เหล่าอรรค (2558) ได้ศึกษารูปแบบการจัดงานบุญประเพณีโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาประกอบด้วย การจัดงานประเพณีต่างๆ ยังยึดคติเดิมทำให้ขาดความน่าสนใจ ปัญหาด้านการจราจรและสถานที่จอดรถ ปัญหาด้านงบประมาณที่มีไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และปัญหาขยะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการในครั้งต่อไป 1) ควรวางแผนการเบิกจ่ายงบประมาณในการจัดงานให้แต่ละฝ่ายเพียงพอต่อภาระค่าใช้จ่ายในการจัดงาน เร่งรัดการใช้จ่ายเงินงบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามแผนการจัดงาน 2) ในการแก้ไขปัญหาในการติดต่อประสานงานต้องมีการกำหนดหน้าที่และระเบียบ สร้างเอกสารที่ระบุหน้าที่และระเบียบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน การสร้างช่องทางสื่อสารที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน เช่น การใช้สื่อออนไลน์ 3) ควรเพิ่มกิจกรรมใหม่ๆ เช่น การประกวดแข่งขัน ขบวนสวยงาม การประกวดขบวนอลังการ และการประกวดขบวนการแต่งกายที่มีความถูกต้องแบบดั้งเดิมของชาวไทยโล้ โดยมีถ้วยรางวัลพร้อมเงินรางวัล จะช่วยให้แต่ละตำบลมีแรงจูงใจในการจัดขบวนให้อลังการหรือมีความสวยงาม และทำให้ขบวนมีความน่าสนใจดึงดูดให้มีผู้คนเข้าร่วมงานมากขึ้น 4) เพื่อลดความไม่พึงพอใจของหมอเหย้าที่เข้าร่วมพิธีกรรม ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดเตรียมของพิธีกรรม เช่น การตั้งเวลาที่เหมาะสมและประสานงานในการนัดหมาย เพื่อป้องกันการรอนานขณะที่หมอเหย้าอยู่ในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเทศบาลตำบลกุสุมาลย์ ควรจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. สำนักงานเทศบาลตำบลกุสุมาลย์ ควรแต่งตั้งบุคคลที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเข้ามาช่วยดูแลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างจริงจัง รวมถึงทำหน้าที่ประสานงานกับประชาชน เพื่อร่วมกันรับผิดชอบในการอนุรักษ์สืบสานประเพณีและวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล อาจจะเข้าช่วยเหลือในลักษณะการเป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำปรึกษา การปรับสภาพแวดล้อมของงานเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้อำเภอในการจัดงาน รวมถึงให้งบประมาณสนับสนุนในครั้งถัดไป

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึกให้มากขึ้น และสำนักงานเทศบาลตำบลกุสุมาลย์ควรจัดงบประมาณสนับสนุนที่ได้จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ตำบล เพื่อให้มีงบประมาณที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการจัดงาน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. เพิ่มเติมกิจกรรมใหม่ๆ เข้าไปในการจัดงานเทศกาลโล้รำลึก เช่น การประกวดเทพบุตรโล้ โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการประกวด จากเดิมที่มีแต่การประกวดธิดาโล้

2. พิธีกรรมที่ทำกิจกรรมอยู่บ้านโล้จำลอง ควรนำขึ้นไปแสดงบนเวทีหลัก เพื่อเป็นการแสดงพิธีกรรมให้คนที่เข้าร่วมงานได้รับชมอย่างทั่วถึง จากเดิมที่มีการแสดงอยู่บ้านโล้จำลอง และให้ผู้ที่มีส่วนร่วมงานได้เดินชมพิธีกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง ทำให้รับชมไม่ทั่วถึงทุกพิธีกรรม

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อสามารถอ้างอิงผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ได้

2. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทศกาลโล้รำลึก ควรเพิ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2 ที่เป็นประชาชน เพื่อให้ได้ข้อมูลและเห็นภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณบุคลากรของที่ว่ากรมอำเภอ กุสุมาลย์ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ บุคลากรของสภาวัฒนธรรม อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ครู และประชาชนในพื้นที่ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และเสียสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ ศึกษา รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ อุตสาหการ, รวิภา ธรรมโชติ. (2566). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนในกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการ*, 8(1), 94-105.
- โกวิท พวงงาม. (2545). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ. (2566). *แผนพัฒนาอำเภอกุสุมาลย์ 5 ปี พ.ศ. 2566 - 2570*. อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร.
- ชัยชนะ สีละมุน, สุรุจณี สายบุตร และ สุเทพ ความรัมย์. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่อนทอง ตำบลร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 2(1), 19-30.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตร์ ยนต์ตระกูล, สมชาย ลำดวน และ ศาสตรา เหล่าอรรคะ. (2558). รูปแบบการจัดงานบุญประเพณี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 10(29), 31-38.
- TAT REVIEW MAGAZINE. (2561). *การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด*. <https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>

ผู้ให้สัมภาษณ์ (รหัสผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

- GS01. (2567). นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2567.
- GS02. (2567). นายอำเภอแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2567.
- GS04. (2567). ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2567.
- GS06. (2567). นายกองค้การบริหารส่วนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2567.
- GS10. (2567). ผู้อำนวยการการศึกษาแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2567.
- GS12. (2567). ผู้อำนวยการการศึกษาแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2567.
- GS16. (2567). ผู้อำนวยการการศึกษาแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2567.
- GP02. (2567). ประชาชนในพื้นที่. สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2567.
- GP05. (2567). ประชาชนในพื้นที่. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2567.
- GP06. (2567). ประชาชนในพื้นที่. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2567.